

INSTITUTUL DE ISTORIE

Cu titlu de manuscris
CZU: 17:159.9-058.56(043.2)

COJOCARU Viorel

**SPECIFICUL REPERELOR BIOETICE
ÎN CONSILIEREA SPIRITUALĂ A DEȚINUȚILOR:
ANALIZĂ TEORETICO-PRACTICĂ**

Specialitatea științifică - 632.01 Etică și bioetică

Rezumatul tezei de doctor în filosofie

Chișinău, 2022

Teza de doctor a fost elaborată în cadrul Catedrei de filosofie și bioetică a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

Conducător științific:

OJOVAN Vitalie, doctor habilitat în filosofie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

Recenzenți oficiali:

COANDĂ Svetlana, doctor habilitat în filosofie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

POPESCU Leontin, doctor în teologie, profesor universitar, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați, România

Componența Consiliului Științific Specializat:

CAPCELEA Valeriu, doctor habilitat în filosofie, conferențiar universitar – președinte al Consiliului Științific Specializat

TROIANOVSCAIA Lidia, doctor în filosofie, conferențiar cercetător – secretar științific al Consiliului Științific Specializat

PASCARU Ana, doctor habilitat în filosofie conferențiar cercetător – membru al Consiliului Științific Specializat

MEREUȚĂ Ion, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar – membru al Consiliului Științific Specializat

JUC Victor, doctor habilitat în științe politice, profesor universitare – membru al Consiliului Științific Specializat

EȘANU Anatolie, doctor în filosofie, conferențiar universitar – membru al Consiliului Științific Specializat.

Susținerea tezei va avea loc la 28.12.2022, ora 12⁰⁰ în Ședința Consiliului Științific Specializat 632.01 din cadrul Universității de Stat din Moldova, Institutul de Istorie pe adresa mun. Chișinău, str. Alexei Mateevici, nr, 60, bloc 4, sala 222.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Rezumatul a fost expediat la „26” noiembrie 2022

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,

TROIANOVSCAIA Lidia, doctor în filosofie, conferențiar cercetător

Conducător științific

OJOVAN Vitalie, doctor habilitat în filosofie, conferențiar universitar

Autor

COJOCARU Viorel

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța subiectului investigat derivă din faptul că bioetica, din momentul lansării sale pe mapamond și până în prezent, s-a manifestat drept un important potențial teoretic și aplicativ pentru domeniile ce vizează, înainte de toate, viața și sănătatea omului în orice condiții. Pe măsura evoluării și dezvoltării capacităților sale intrinseci, bioetica și-a demonstrat posibilitatea de a se integra în unele sectoare de activitate pentru a contribui la soluționarea unor dificultăți persistente, de durată, sau apărute la moment. Un spațiu social specific se prezintă a fi cel de penitenciar. Importanța subiectului investigat rezidă și în elucidarea problemelor morale, sociale, medicale, juridice etc. cu care se confruntă deținuții din mediul penitenciar. Problemele deținuților și habitatul penitenciar a constituit subiectul general al cercetării, dar și condițiile respective din Republica Moldova. Studiarea mediului privat de libertate s-a axat pe prestarea serviciilor de sănătate, conduita și educația deținuților, contribuind în mod esențial la îmbunătățirea calității vieții din penitenciar. Indispensabil de acest segment ține și aspectul spiritual-moral al condamnatului. Unele subiecte bioetice au fost abordate nu doar în privința identificării reperelor teoretice actuale, ci și a recomandărilor practice curente. Un subiect de actualitate constituie și evidențierea anumitor interconexiuni, cum ar fi cea între medicină – morală – instituții penitenciare – societate. Tema investigată este actuală și prin faptul argumentării necesității de înaintare a unor propuneri de ordin legislativ, a elaborării unor coduri, ghiduri și manuale, fapt care va facilita considerabil consilierea spirituală a deținuților ghidată de principiile și valorile bioeticii.

Sunt cunoscute condițiile de detenție în Republica Moldova, care nu reprezintă nivelul standardelor europene. Situația se complică și prin persistența pericolului de atentate, directe sau indirecte, la viața și sănătatea respectivului contingent de cetățeni. Acest mod de viață, în diferitele sale ipostaze, este studiat insuficient, iar în unele cazuri superficial, cu atât mai mult subiectele ce țin de atitudinea morală față de viața și sănătatea deținuților.

O problemă cu care se confruntă condamnații se referă la aspectul spiritual, iar mecanismele de redresare a situației lor trebuie să fie identificate prin abordarea unui studiu care ar avea la bază următoarele domenii: filosofie, știință, etică, religie etc. Totodată, principiile metodologice eficiente, în cadrul abordării interdisciplinare a consilierii spirituale, se fundamentează preponderent pe bioetică. Astfel, devine destul de actuală prezentarea practică a influenței pozitive

asupra conștiinței umane, care poate fi exercitată prin intermediul consilierii spirituale eficiente experimentată în penitenciarele din țările Europei de Vest.

În spațiul social al Europei de Est, din care face parte și Republica Moldova, există multiple probleme sociale destul de profunde, precum: infracționalitatea, delictе de orice gen, ce poartă un caracter accentuat și stabil. După pronunțarea verdictului de către instanțele judiciare, o bună parte de condamnați rămân să ispășească diferite termene de detenție într-o instituție penitenciară. Din această cauză, numeroase subiecte bioetice trebuie analizate nu doar în privința desemnării unor structuri teoretice actuale, ci și din punctul de vedere al recomandărilor practice imediate.

Actualmente, societatea din Republica Moldova se confruntă cu numeroase probleme generate nu doar de factorul economic instabil, ci și de procesul exodului sistematic al cetățenilor, educația monoparentală și chiar influența străzii, iar rezultatele acestora confirmă creșterea numărului de crime săvârșite de minori și adolescenți. Deținuții reprezintă un contingent caracterizat prin vulnerabilitate generală, dar și specială, cum ar fi: minorii, femeile, străinii, bolnavii (terminali, cu stare severă accentuată, cu maladii cronice, inclusiv diabeticii, cei infectații cu sindromul imunodeficienței umane dobândite HIV-SIDA, bolnavii de tuberculoză etc.) [12]. Un factor important ce necesită cuantificat poate fi considerat starea sănătății mentale a tuturor deținuților. Nivelul tulburărilor psihice este considerat cu mult mai ridicat în mediul penitenciar, comparativ cu populația generală. Tocmai din acest considerent, în acel mediu specific, consilierea spirituală devine indispensabilă.

Specialiștii în bioetică își propun să identifice aceste probleme, aflate la interferența diverselor domenii, pentru a le soluționa. Încercarea de a devansa frontiera amenințărilor prevăzute este oportună, nu doar conștientizarea lor, ci și redimensionarea atitudinii omului față de propria existență, pentru că altfel pot fi provocate riscuri vitale de durată. Este deosebit de actual să se stabilească esența firească a vieții persoanei private de libertate raportată la reperele bioeticii și, în al doilea rând, determinarea factorilor nocivi carcerali ce influențează viața și sănătatea condamnatului, precum și soluționarea acestora prin procesul consilierii spirituale, excluzând dilemele și contradicțiile etice ce apar în cadrul habitatului privat de libertate.

Scopul tezei constă în definirea unui concept referitor la consilierea spirituală a deținuților prin valorificarea potențialului bioetic.

Pentru atingerea scopului, s-a propus realizarea următoarelor **obiective**:

- identificarea interferențelor dintre bioetică și alte domenii privind aportul cercetărilor interdisciplinare în consilierea spirituală;
- relevarea conceptelor bioetice referitor la consilierea spirituală;
- determinarea rolului special al bioeticii în analiza modului de viață în penitenciar;
- fundamentarea principiilor bioetice la consilierea spirituală în condiții de detenție;
- evidențierea aspectelor bioeticii sociale în procesul consilierii spirituale;
- elucidarea componentelor teoretico-practice în procesul consilierii deținuților;
- delimitarea principalelor probleme ale implementării postulatelor bioetice în consilierea spirituală.

Suportul metodologic al lucrării. Cercetarea realizată s-a axat pe câteva grupuri de metode: aplicarea *instrumentarului metodologic al eticii și bioeticii*; metoda *sistemică-discursivă*, printre acestea un rol aparte are *metoda hermeneutică*, prin care se solicită adaptarea axiologiei la diverse probleme etice, fiind condiționate de mediul penitenciar. *Metoda analizei structural-funcțională* a oferit realizarea unei imagini de ansamblu asupra studiului interdisciplinar al mecanismului complex de consiliere. O serie de metode includ abordările: *fenomenologiei, teologiei morale și a bioeticii sociale*. Un grup aparte îl constituie metodele: *sociologică, analiza, sinteza, inducția, deducția*; metodele empirice: *chestionarea, observația, experimentul*, metoda *statistico-matematică* de prelucrare a datelor din chestionare.

Noutatea lucrării în cauză rezidă în aceea că, deși iau în discuție aspecte care, într-un fel sau altul, și-au găsit reflectare în literatura de specialitate, totuși se impune prin promovarea unei viziuni inovatoare, de ansamblu, globale și interdisciplinare atât asupra conceptului de consiliere spirituală a deținuților prin valorificarea potențialului bioetic, cât și a noțiunilor de „asistență spirituală” și „principii bioetice ale consilierii spirituale”, care sunt abordate insuficient în literatura de specialitate. S-a efectuat pentru prima dată o analiză teoretică în domeniul configurării suportului etico-practic în procesul consilierii spirituale și în sistemele de implementare a acestora în Republica Moldova. Astfel, lucrarea reprezintă una din primele cercetări științifice complexe consacrată cercetării etico-practice în procesul consilierii spiritual-practice a deținuților în condițiile

penitenciarelor autohtone. Totodată, pentru prima dată studiul a fost efectuat din perspectiva aplicării unei tactici concrete în consilierea spirituală bazată pe principiile bioetice în condițiile penitenciarelor din țară. În scopul eficientizării asistenței spirituale în condițiile existențiale specifice de penitenciar, s-a prezentat o clasificare a valorilor morale în implementarea asistenței spirituale în mediul privat de libertate.

Originalitatea cercetării constă în conceperea/formularea inedită și prezentarea în funcție de fapt original al indicațiilor metodologice a bioeticii sociale, a procesului de bioetizare, de evaluare bioetică și de adaptare a deținuților la un habitat general corespunzător cerințelor în vigoare, dar și menținerea calitativă a stării psihosomatice în particular.

Problema științifică importantă soluționată prin intermediul cercetării efectuate se regăsește în realizarea potențialului bioetic la interferența cu alte discipline în procesul consilierii spirituale a persoanelor private de libertate, eficientizarea condițiilor spirituale ale condamnaților în perioada detenției. Cu aportul consilierii spirituale se dorește omiterea și minimalizarea crizelor spiritual-morale create de mediul specific, ce denaturează atât valoarea ființei umane, cât și starea psihosomatică a condamnatului.

Importanța studiului realizat constă în implementarea potențialului bioetic în procesul consilierii spirituale a deținutului cu componente interdisciplinare raportat la grupurile vulnerabile, precum și la condițiile unui habitat privat de libertate. Aceasta se prezintă prin: expunerea rolului bioeticii sociale într-un mediu privat de libertate; explicarea existenței obiective a corelației: bioetică – valori spiritual-morale – deținut; accentuarea rolului consilierii spirituale în procesul soluționării și evitării diverselor crize morale cu urmări ce produc dereglări ale stării sănătății somatice și mintale ale deținutului în perioada detenției; oferirea libertății spirituale versus libertatea juridică, socială, comunitară ș.a. ce maximizează confortul habitual carceral; relevarea varietăților conceptelor teoretice ale spectrului valoric/nonvaloric existent în mediul penitenciar analizat prin prisma bioeticii; configurarea unui suport metodologic potrivit perspectivei actului asistenței spirituale speciale, fiind comparat cu alte state și adaptat la sistemul penitenciar național.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele cercetării au fost aprobate în cadrul rapoartelor la diverse manifestări științifice. Unele dintre studiile întreprinse au fost prezentate la conferințe științifice naționale și internaționale. Începând cu

anul 2013, anual s-au publicat articole științifice privitor la problema interconexiunii multidisciplinare a consilierii spirituale speciale axate pe repere bioetice, dezvoltându-se oportunitatea constituirii respectivelor conexiuni în virtutea potențării calității vieții și sănătății persoanei private de libertate. În această perioadă au fost prezentate și eventual publicate materiale în cadrul: conferințelor tradiționale anuale organizate la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Seminarelor Științifice Naționale și Interinstituționale și la Conferințele Științifice Internaționale organizate de către Catedra de filosofie și bioetică ș.a.

Publicații la tema tezei de doctor. Conținutul de bază a fost reflectat în 29 de publicații științifice, dintre care: 1 capitol din monografie tipărită peste hotare, articole științifice în culegeri internaționale sau reviste internaționale – 6; rezumate științifice în culegeri internaționale – 3; articole științifice în culegeri naționale sau reviste naționale – 9; rezumate științifice în culegeri naționale – 9; 1 material instructiv-metodic.

Volumul și structura tezei. Structura tezei este definită de problema, scopul cercetării și sarcinile preconizate. Conținutul este expus în trei capitole, precedate de introducere și succedate de concluzii generale și recomandări, bibliografie (270 de titluri), adnotări în limbile română, engleză și rusă. Volumul tezei conține 165 de pagini text de bază.

Cuvinte-cheie: *bioetică, consiliere spirituală, instituții penitenciare, deținut, vulnerabilitate, metode de consiliere, capacități interdisciplinare, viață, sănătate, suferință.*

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Se evidențiază implicarea la scară largă a bioeticii sociale, mai ales în domeniile de instituționalizare a persoanelor vulnerabile, inclusiv în penitenciare. Acest fapt denotă utilitatea promovării potențialului bioeticii atât pentru evitarea unor inconveniențe teoretice și aplicative, cât și în eficientizarea atingerii obiectivelor educaționale trasate.

2. Prin corelația potențialului bioeticii cu diverse domenii ale științei în scopul menținerii siguranței persoanei, a unei stări medicale și sociale adecvate, consilierii spirituale, interdisciplinară prin esența sa, devine indispensabilă pentru contingentul de deținuți, mediul carceral fiind și el antrenat în procesul de secularizare, globalizare, tehnologizare etc.

3. În condițiile private de libertate, o deosebită importanță capătă asistența spirituală, drept instrument eficace de menținere a sănătății psihice și somatice, a integrității spirituale a deținutului.

4. Analiza procesului de recuperare și echilibrare psihosomatică, moral-spirituală a persoanei private de libertate, în oferă posibilitatea de a însuși ca reper existențial valorile moral-spirituale nu doar pe durata detenției, ci și cea post-detenție.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere**, este prezentată importanța și actualitatea subiectului de cercetare, fiind determinate problema, scopul și obiectivele tezei, este accentuată noutatea științifică a tezei, problema științifică importantă soluționată, însemnătatea teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, precum și enunțarea rezultatelor realizate prin publicațiile care au văzut lumina tiparului și participarea la manifestări științifice naționale și internaționale.

Primul capitol - **„Bioetica - premisă conceptuală esențială a studiului umanist privind viața de corecție”** - redă aspectele conceptuale privind utilizarea reperelor bioetice în eficientizarea calității vieții în mediul penitenciar, axat pe metodele consilierii spirituale. O serie de cercetători care au studiat mediul penitenciar au afirmat că închisoarea are consecințe psihice, ale stării de sănătate și de alt gen, preponderent negative, decât pozitive. E necesar de accentuat posibilitățile consilierii spirituale axate pe reperele bioeticii, fapt ce ar promova modificări prosociale eficiente, omițând sau minimalizând din acel circuit habitual capacitățile „valorilor” criminale, adică a antivalorilor, ce realmente domină micromediul existențial al deținuților, totodată influențând esențial nu doar sistemul de detenție, dar și societatea în ansamblu. De asemenea, abordările științifice și psihanalitice consideră că există multiple consecințe pe termen lung ale privării libertății. S-a constatat că efectele pozitive ale consilierii sunt surprinzătoare, fundamentând oportunitățile aplicării eficiente ale acesteia în acest micromediu social, fiind multiple, în dependență de metodologia și instrumentele aplicării, precum și de capacitățile individuale ale consilierului. Consilierea spirituală reprezintă un proces interdisciplinar de susținere și reabilitare spirituală a condamnatului realizată prin diverse modalități de acțiune spiritual-morală.

Elaborarea unui concept eficient al perfecționării spirituale poate contribui nu doar la uzualitatea sa practică, extrem de necesară sistemului de detenție, care va fi un reper eficient la elaborarea cercetărilor științifice, actelor normative, manualelor etc.

Arealul științific (teoretic și aplicativ), precum și aspectul interdisciplinar al bioeticii, constituie o premisă pentru consilierea spirituală, permițând identificarea unor posibilități conceptuale și metodologice aplicative în procesul consilierii.

În primul subcapitol - „**Necesitatea elaborării unui concept eficient al perfecționării consilierii spirituale în condiții de libertate limitată**” - sunt redate oportunitățile elaborării unui model eficient de asistență spirituală, raportat la reperele bioeticii și la condițiile existențiale a unui habitat privat de libertate.

Actualmente, asistența spirituală în mediul penitenciar rămâne a fi în faza debutului. În acest caz, apare un imperativ triplu: *primo*, cercetările la temă ar putea elucida și propune soluții referitor stării de lucruri în mediul penitenciar; *secundo*, la subiect s-a acumulat un impunător material necesar investigațiilor; *terțio*, formularea unei paradigme teoretico-practice axată pe principiile și valorile bioetice ce ar contribui la sporirea calității vieții în mediul penitenciar.

Una dintre cele mai actuale probleme ale mediului penitenciar din perspectiva bioeticii sociale reprezintă elaborarea unui concept eficient de consiliere spirituală în condiții de libertate limitată, care ar susține calitatea vieții deținutului și ar promova valorile morale în acest mediu special.

Se intuiește și necesitatea formulării unor repere axiologice, ce pot contribui la elaborarea unor strategii de menținere a calității vieții și integrității persoanei în mediul penitenciar. Acest demers se axează pe posibilitatea noilor abordări, pentru că „asimilarea noilor căi de dezvoltare, efectuată în condițiile de criză de timp, se realizează în diverse domenii ale culturii umane: în filosofie, artă, religie, în știință. E vorba despre principiile fundamentale ale existenței umane, despre elaborarea noilor valori ce țin să asigure strategia de supraviețuire și a progresului omenire. Deci, filosofia contemporană trebuie să devină o filosofie a supraviețuirii” [22, p.5].

În cercetările diferitor categorii de specialiști: medici, psihologi, sociologi, juriști, teologi etc. a fost expusă necesitatea consilierii din perspectiva obiectivelor specialităților de bază, cu tangențe interdisciplinare. Astfel,

elaborarea conceptului de perfecționare spirituală e necesar să se axeze pe principiile, imperativele și valorile bioeticii.

Cu toate că se atestă anumite similitudini, totuși există particularități specifice pentru fiecare tip de consiliere aplicat în mediul carceral: socială, juridică, medicală, psihologică, religioasă și spirituală. *Consilierea spirituală* în mediul penitenciar este una bazată pe criteriul interdisciplinar, corelează cu toate celelalte tipuri de consiliere, dar se axează preponderent pe sensibilizarea și implicarea factorului moral și abordarea subiectelor bioetice specifice și dificile, cum ar fi cele de protejare și siguranță a vieții individuale, de menținere a sănătății, de diminuare a suferinței (somatice sau/și psihice), și ridicare a nivelului calității vieții.

În cadrul unei consilieri spirituale competente, antrenată în mediul penitenciar, trebuie să se ia în considerație o serie de factori: 1) factorii sociali spirituali; 2) factorii politici interni; 3) factorii sociointelectuali. De asemenea, e necesar să se țină cont de specificul conduitelor deviate existente la diferite categorii de deținuți.

Elaborarea unui concept eficient al perfecționării spirituale poate contribui la minimalizarea numărului de condamnați cu recidive multiple, problemă stringentă a Republicii Moldova; la sporirea calității vieții și îmbunătățirea relațiilor între ei, familie și instituția penitenciară. O consiliere spirituală eficientă determină orientarea condamnatului spre axa valorilor morale, valabile și în perioada post-detenției, fapt ce reduce stereotipurile care descurajează integrarea socială a deținutului după eliberare.

Al doilea subcapitol – **„Prisme teoretico-metodologice ale aplicării reperelor bioetice în consilierea spirituală specială”** - este rezervat reperelor pentru o consiliere contemporană eficientă. Consilierea spirituală în mediul general trebuie să se axeze atât pe diverse concepte pedagogice, psihologice etc., cât și pe principiile bioetice existente. Mediul penitenciar reprezintă un micromediu social diferit de cel liber la normele și valorile moralei aplicate, distinct și prin componența individual-umană, caracterizată nu doar printr-o vulnerabilitate generală sau specială, ci și prin capacitatea intelectuală de percepere a problemelor, aplicarea și adaptarea la normele comportamentale.

Aplicativitatea reperelor bioetice în procesul consilierii formează un areal teoretic și practic distinct, prin conexiunea stabilirii unor vectori metodologici speciali. Examinarea multilaterală a tabloului axiologic în procesul asistenței

spirituale și corelarea lui cu analizele bioetice fundamentează poziționarea câtorva repere cu accente pluridisciplinare. Specificul mediului penitenciar condiționează caracterizarea anumitor circumstanțe referențiale existente în procesul aplicării reperelor bioetice: veracitatea socială condiționată, reprezentată nu doar printr-un aspect legislativ penal instituționalizat, ci și prin interacțiunea sa cu un model istoric, perpetuat, bine conturat, ce condiționează analiza axiologico-morală a normelor de conduită, incluzând diverse forme teoretico-practice din: filosofie, etică, religie, artă etc. Printre acestea, un loc important îl ocupă bioetica. Bioetica constituind și o metodă ce formează un registru valoric special, fundamental și profesional, dat focusat pe registrul valoric general – axiologic, și nu în ultimul rând, bioetica se caracterizează și ca știință a supraviețuirii, axată concret pe un sistem bine conturat în implicarea reperelor bioetice la restabilirea potențialului somatico-spiritual uman al persoanei private de libertate. În procesul aplicării reperelor bioetice la asistența spirituală a încarcerărilor se disting doi factori, ce permit o abordare eficientă: aportul axiologiei moral-spirituale – component indispensabil al reorganizării și adaptării habitatului din penitenciar, obiectiv primordial în instituțiile penitenciare ale țărilor Uniunii Europene, astfel determinând caracterul clasic al teoriei valorilor, și al doilea criteriu se raportează direct la bioetică – știința supraviețuirii – ce stimulează îmbinarea cunoștințelor medicale, sociale, juridice, psihologice cu valorile umane [23, p.9]. Astfel, bioetica necesită o prezentare dublă: ca domeniu interdisciplinar și ca instrument metodologic.

S-au structurat patru grupuri de metode în studierea aplicării reperelor bioetice în consilierea spirituală:

Primul grup de metode se caracterizează prin *aplicarea instrumentarului metodologic al eticii și bioeticii*. Valorificarea principiilor etice în această cercetare se axează pe cele două direcții ale demersului metodologic aristotelic. Prima cuprinde acțiunea conștiincioasă, redirecționată spre principii, fiind teoretico-științifică, unde prevalează relevanța principiilor veridice în domeniul terapeutic al consilierii spirituale speciale. Aici stă la bază enunțul aristotelic cu privire la etică, relatându-se că „există deosebire între raționamentele ce pornesc de la principii și acelea ce conduc spre principii” [2, p.32]. A doua direcție a demersului metodologic aristotelic cuprinde acționarea persoanei dinspre principii, spre manifestările dinamico-practice, astfel că în forma noii cunoașteri nu se urmărește examinarea empirică a naturii valorilor moral-spirituale, ci

împroprierea lor, adaptate la condițiile habitatului privat de libertate, precum și la valorificarea lor. Despre demersurile metodologice aristotelice s-au expus diverse concepte etice. O importanță deosebită pentru tema noastră reprezintă poziția profesorului V. Mureșan, prin care se experimentează și evidențiază importanța demersurilor metodologice aristotelice, afirmând că ghidul practic al principiilor stabilite prin *metoda dialecticii* „servesc de data aceasta nu ca premise universale din care se deduc univoc evaluările unor cazuri particulare, ci ca exemple paradigmatică de virtuți sau de viață fericită, care sunt punctele de plecare ale unor procese calitative de evaluare morală a cazurilor noi prin analogie cu aceste paradigme” [16, p.39], ținându-se cont de particularitățile și circumstanțele micromediului social privat de libertate.

Filosofia morală recunoaște trei categorii de teorii normative: teorii consecințialiste [13]; teorii ale virtuții [2] și teorii deontologice [11]. Toate acestea au fundamentat analiza faptului moral în arealul etic și cel bioetic, realizat prin *metodele principistă și cazuistică*.

Teoriile moralei clasice conțin o varietate de principii, iar în procesul consilierii spirituale se abordează majoritatea acestora, constituind o interpretare relevantă pentru studierea complexității aplicative a reperelor bioetice.

O altă categorie de principii bioetice sunt determinate de *metodologia biocentristă*, exprimându-se prin sporirea faptului moral asupra biosului (viului). În contextul general și cel special etica viului se valorifică prin trei direcții: în primul sens, prin perfecționarea și dezvoltarea noilor direcții științifice, care vor analiza și soluționa diverse dileme etice în societatea liberă, dar și în cea privată. Al doilea sens se referă la cercetările biomedicale în sistemul privat de libertate, precum și la garantarea aplicării principiilor morale. Ultimul sens, ține de modul interpretării bioeticii ca știință a supraviețuirii, îmbinând cunoașterea obiectivă cu moralitatea, ce purced la dezvoltarea/aplicarea eticii vieții în formularea unei noi metodologii – cea biocentristă. Aplicarea acestor direcții induce spre elaborarea principiilor teoretico-metodologice ale bioeticii drept premise conceptuale în procesul consilierii spirituale manifestate prin următoarele precepte: al coevoluționismului, al socializării, libertății, moralității, vulnerabilității etc.

Un alt grup de metode sunt cele *sistemico-discursive*. Utilizarea acestora orientează cercetările spre fundamentarea valorilor moral-spirituale, precum și explicarea sau reglementarea teoretico-practică a acestora, atât în procesul

consilierii spirituale, cât și în evaluarea acțiunilor condamnaților în perioadele de criză, dar și pe toată durata detenției. De asemenea, contribuie la cunoașterea teoretică a interpretărilor practice ale valorilor morale în medicina penitenciară, sistematizarea și ierarhizarea valorilor, ținându-se cont și de condiționările acestui micromediu special.

În procesul abordării acestora în asistența spirituală specială e oportună analizarea anumitor metode, de exemplu: *metoda hermeneutică* – ce solicită adaptarea exprimării axiologiei morale în problemele etice, fiind condiționate de mediul penitenciar. Această metodă include o taxonomie specifică a valorilor morale, condiționată atât de vulnerabilitatea persoanei private de libertate, cât și de posibilitatea implementărilor în instituția penitenciară a unui element novator [6]. *Metoda deductivă* - cere analiza sensului variat al conceptului valorilor morale aplicate în consilierea spirituală, axată pe reperatele bioetice. *Metoda inductivă* – pornește de la prescripțiile morale spre formarea unei discipline instituționale, unde problemele și crizele deținuților se reglementează prin prisma valorilor morale. *Metoda structuralistă* – presupune investigarea unor grupuri de valori sau sisteme implicate în bioetizarea condamnaților în procesul consilierii spirituale.

Teologia morală are trăsături specifice față de alte domenii filosofico-morale, dar utilizează deopotrivă și cele generale. *Metoda teologiei morale* are scopul restabilirii spirituale a ființei umane în raport cu divinitatea. Astăzi, teologia morală cunoaște trei metode deosebite de cercetare și tratare a subiectelor morale, „metode care corespund respectiv cunoștinței adevărului, împlinirii poruncilor și unirii cu Dumnezeu” [14, p.39]. Metodele teologiei morale sunt: *metoda scolastică, metoda cazuistică și metoda mistică*.

Metoda sociologică e necesară de rând cu altele, aplicându-se variantele potrivite într-un context concret. Metodologia cercetării în mediul penitenciar trebuie să se axeze pe instrumentarul metodologic general al eticii și bioeticii, metodele sistemico-discursive și cele ale teologiei morale, toate abordate prin prisma abilităților consilierului spiritual.

În al doilea capitol - „**Asistența spirituală în condiții existențiale speciale: analiza conceptelor contemporane**” - se examinează poziții teoretice relevante subiectului cercetat: filosofice, etice, bioetice, juridice, teologice, psihologice, pedagogice ș.a., pentru a stabili conexiunea interdisciplinară a consilierii spirituale speciale, fundamentată pe reperatele conceptuale și normative ale

bioeticii. În primul subcapitol – „**Aspecte etice ale abordării practicii spirituale în condiții de penitenciar**” - se prezintă tabloul general al habitatului și condițiilor private de libertate, aspecte comparate între trecut și prezent, între realizările Republicii Moldova și în comparație cu cele europene și americane. Semnalarea valorii preponderente a consilierii spirituale se raportează direct spre abilitățile, cunoștințele și experiența, asistentului spiritual. Rolul consilierului spiritual este unul multiplanic, dar cu prevalarea acțiunilor ce țin direct de starea spiritual-morală a deținuților.

Asistentul spiritual trebuie să realizeze următoarele activități: să cunoască în ce situații persoana privată de libertate solicită ajutor; să perceapă trăsăturile psihologice ale condamnatului; să identifice problemele, conflictele interne și cele externe ale condamnatului și cum acestea se raportează la starea sa de sănătate; să se implice în proiectele comune cu alți asistenți sau specialiști. Cooperarea în mediul penitenciar constituie un factor ce condiționează eficacitatea consilierii.

Consilierea spirituală este în proces de afirmare în diverse instituții sociale, iar mediul penitenciar trebuie adaptat și structurat în raport cu condițiile speciale de aici. Prin abordările bioetice, consilierea spirituală poate fi aplicată de către diverși specialiști care pot participa activ la procesul de îmbunătățire a calității vieții și sănătății în mediul penitenciar, proveniți din capelani, personal medical, pedagogi, psihologi etc. Ei pot promova acțiuni pentru respectarea principiilor bioetice necesare în soluționarea diverselor probleme identificate.

Al doilea subcapitol – „**Interferențe interdisciplinare ale consilierii spirituale**” - sunt expuse tendințele conceptuale multidisciplinare ale consilierii spirituale generale, dar și a celei speciale, condiționate de mediul privat de libertate.

Necesitatea conexiunilor interdisciplinare ale consilierii spirituale în cazul mediului penitenciar devine tot mai stringentă, deoarece destinația este una caracteristică mediului respectiv, care generează diverse dileme morale ce țin de domeniul bioeticii, fapt ce necesită abordări și soluționări specifice. Aceste conexiuni, în esența lor, prezintă interes de implementare nu doar în domeniul eticii aplicate, ci și pentru alte specialități, creând posibilități de cercetare pentru conturarea unui tablou real și complex al mediului penitenciar. Odată organizat sistemul penitenciar, axat pe diverse valori, prezintă primul aspect al problemei. Al doilea aspect se referă la posibilitățile studierii aplicativității valorilor

spiritual-morale implementate în procesul consilierii spirituale pe lângă cele deja existente, mai ales cele conceptual-habituale ale specificului mediului (valori sociale, culturale etc.). Ambele aspecte constituie un sumar de tendințe obiective pozitive ce insistă pe diverse și ample studii ale mediului penitenciar special obiectivizate în teorie și practică.

Consilierea spirituală are drept scop principal eficientizarea calității vieții condamnatului, fiind axată pe diverse mecanisme aplicative: psihopedagogice, emoționale, cognitive ș.a., contribuind la reducerea, uneori chiar la eliminarea completă a efectelor negative induse de condițiile mediului privat de libertate. Rolul consilierului, în opinia cercetătoarei K. Bramstedt, este unul de educare și de clarificare a dilemei etice, ce poate fi catalogat drept „polițist moral”, în acest aspect consilierul spiritual este unul ce nu se rezumă doar la clarificarea dilemelor etice, ci și cultivă, aprobă, ajustează valorile morale în conduita intra și interpersonală a deținuților [9, p.20]. Obiectivul magistral al consilierii spirituale în condițiile mediului privat de libertate se referă la menținerea vieții, sănătății, evoluării calității vieții.

Configurația interdisciplinară a consilierii spirituale, precum și conexiunea bioeticii cu diverse domenii, a constituit factorul primordial în identificarea a câtorva grupuri de elaborări științifice. Se relevă cinci categorii de publicații privitor la prezenta cercetare. Din *primul grup* fac parte studiile ce reflectă în mod direct sau indirect consilierea spirituală axată pe repere bioetice, reprezentând analizele întreprinse referitor la promovarea calității vieții și a sănătății în mediul penitenciar. Al *doilei grup* include abordări cu relevanță directă sau tangențială din perspectiva consilierii spirituale. Aceasta se clasifică în următoarele categorii de studii: psihologice, teologico-religioase, sociologice, pedagogice și psihopedagogice. Din al *treilea grup* fac parte scrierile dizidenților politici, memoriile și impresiile lor, ce conțin subiecte cu manifestări psihosomatice în corelație cu factorul spiritual. Al *patrulea grup* conține studiile medico-bioetice din perspectiva habitatului privat de libertate, unde prevalează postulate din cadrul eticii și unele cu elemente de bioetică. Datorită faptului că cercetarea s-a realizat pe persoanele private de libertate, ghidați în habitatul lor specific de legi, documente, acte juridice, acestea formează ultima categorie de literatură utilizată în prezenta cercetare.

Pentru soluționarea problemelor vitale din mediul penitenciar este strict necesar de a explora investigațiile pluridisciplinare a habitatului privat de libertate și expunerea comparativă a practicii din diverse țări.

Al treilea capitol - **„Configurarea suportului etico-practic în procesul consilierii spirituale”** - concretizează o analiză teoretică a practicii și a problemelor sau dilemelor morale identificate în procesul consilierii spirituale speciale. Un avantaj în realizarea potențialului bioetic destinat consilierii spirituale a deținuților constituie faptul că până la moment componentul spiritual-moral al medicinei este evoluat și s-a perfecționat cu modalități teoretico-aplicative moderne, în mare parte cu posibilități de raportare la nivelul calității vieții în mediul penitenciar.

Capitolul este configurat în trei subcapitole. Primul - **„Integrarea potențialului bioetic în constituirea unei strategii eficiente a asistenței spirituale la diferite categorii de deținuți”** - analizează grupurile de condamnați, raportați nu doar la timpul detenției, ci și la formele vulnerabilității lor.

Perioada încarcerării reprezintă condiționări ce determină efecte psihologice și somatice negative ale detenției, aspect studiat extensiv de către cercetătorii abilitați în drept, psihologie, sociologie, implicând un set de forme și adaptări, care se produc în proporții și etape diferite. În termeni generali, procesul instituționalizării deținuților implică încorporarea și asimilarea normelor vieții în mediul penitenciar de habituaire, de gândire, acțiune și simțire al condamnatului, determinând diverse probleme exprimate prin manifestări negative ale acestor persoane. Sociologul american G. Sykes, după cercetări îndelungate în mediul penitenciar concluzionează că deținutul este determinat de o singură provocare negativă pe tot parcursul detenției – suferința, aceasta producând multiple tipuri de probleme de adaptare a persoanei private de libertate [20, p.65-83]. Unele studii psihologice asupra problemelor deținuților s-au axat pe: procesul, modalitățile și strategiile adaptării deținuților la mediul privat de libertate, astfel mulți dintre deținuți își dezvoltă mecanisme proprii defensive, care-i ajută să depășească problemele iscate, uneori chiar și după eliberare, doar condamnatul devine prizonierul acestor mecanisme. Din acest punct de vedere, studiile psihologice au clasificat problemele în trei categorii: *prima categorie*, cele legate de efectele privațiunii; *a doua categorie* ține de problemele axate pe adaptare – neîncrederea, deficitul de sinceritate, violențele fizice și verbale, ipohondria,

depresia etc.; *a treia categorie* – cele legate de consecința privațiunii de libertate: nevroze instituționale (transformarea deținuților în iritați, apatici, nervoși, anxioși, deprimați), lenea, lipsa intereselor, somn agitat, coșmaruri, această categorie unii psihiatri o numesc „sindrom posttraumatic” [10], existent la mulți dintre foștii deținuți. Specialiștii în psihologie care susțin această taxonomie a problemelor [3; 8] introduc un nou concept de interpretare a mecanismelor de apărare prin adaptarea așa-numitului „coping”.

Factorul primordial ce declanșează deficitul spiritual se consideră abținerea pur și simplu a deținutului să „interacționeze cu un partener potențial, iar această interacțiune îl face vulnerabil la incompetență sau oportunism” [7, p.325]. Persoanele private de libertate sunt toate vulnerabile, din motivul lipsei de libertate fizică, a spațiului, a izolării de familie și de societate, de activitatea profesională și de o formă constrânsă a libertății spirituale. Principiul metodologic al abordării vulnerabilității în mediul penitenciar trebuie interpretat din perspectiva celor trei sensuri. Primul – abordarea vulnerabilității în sens general, indiferent că persoana este sau nu privat de libertate, se manifestă distinctiv la toate ființele vii care posedă trăsături echivalente cu fragilitatea și moartea. Alt sens al vulnerabilității se referă direct pe condamnat, ce e considerat vulnerabil din perspectiva vitalității, suveranității, exercitării profesionale, culturale, a izolării etc. Al treilea sens se caracterizează nu doar prin vulnerabilitatea în general, ci a unor categorii de deținuți în special, cum ar fi: femeile, minorii, condamnații cu deficiențe mintale și fizice, cetățenii străini, infectații cu HIV-SIDA etc.

Un alt subiect bioetic ce necesită explorat în mediul penitenciar constituie valorificarea calității vieții, asigurând procesul cotidian de menținere a normalității vieții și diminuare a suferinței, implementate prin diverse proiecte și activități de consiliere și medico-sociale. Consilierea spirituală se desfășoară în baza principiului bioeticii: a socializării axată pe abordarea spirituală a vieții, esența și efectele ei fiind ca „cel mai mare dar primit de la Dumnezeu” [19, p.321]. Menținerea unui confort spiritual adecvat va deveni un prilej de continuitate a vieții în normele fiziologice și psihologice, iar păstrarea intactă a vieții – ca dar, va avea conotație benefică nu numai asupra colegilor de celulă sau a familiei, ci și asupra întregii societăți. O problemă nerezolvată în mediul penitenciar ține de diminuarea suferinței. Majoritatea cercetătorilor interpretează problema în cauză drept una de ordin somatic, rezolvată de metodele terapeutice

medicale. Însă, majoritatea condamnaților suferă nu numai din cauza bolilor, ci din „amenințarea propriei identități fizice, psihice și sociale. Și ceea ce se însoțește în mod paralizant mai ales spiritual este frica: teama că totul este pierdut, că nu se poate controla” [17, p.27].

O altă problemă abordată de bioetică este cea a integrității persoanei, ce se manifestă chiar în perioada incipientă a detenției. Principiul integrității se manifestă prin interpretarea în ansamblu „și de un sistem al biosferei ce înglobează în sine cele mai simple și inferioare elemente ale vieții, până la cele mai complicate și superioare ale acesteia” [21, p.55]. Valoarea acestui principiu în sistemul penitenciar constă în determinarea securității umane, axată pe vitalitatea antropologică, evitându-se cu precădere tentativele de suicid în rândul deținuților, fenomen nerezolvat la nivel mondial. Arestul este cea mai dificilă perioadă, acesta fiind considerat ca o „problemă morală prin intimidarea statutului, mai ales pentru cei cu studii sau funcții” [5, p.26].

Consilierul spiritual, cunoscând aceste forme de exprimare a persoanei deținute, își poate consolida și adapta metode și mecanisme de consiliere în momentele critice ale perioadei detenției. Metoda observației constă în urmărirea intenționată, atentă și sistematică a deținutului problematic. Unii specialiști resping această metodă de consiliere, afirmând că „e dificil de controlat toate variabilele implicate în fenomenul investigat, fiind epuizantă sub aspectul timpului și al personalului calificat” [4, p.428]. Chiar dacă limitele metodei observației, constrânse de factorii interni ai habitatului penitenciar, de exemplu: limitele juridice ale consilierului spiritual, incultura deținutului, vulnerabilitatea lui etc., devin una prioritară în consilierea personală a deținuților cu tentativă de suicid și a minorilor.

Al doilea subcapitol – **„Clasificarea valorilor morale în implementarea asistenței spirituale în mediul privat de libertate”** - relevă nu doar clasificarea valorilor morale, ci și ierarhizarea lor în contextul consilierii spirituale în mediul privat de libertate.

Reperetele spiritual-morale ale sistemului de penitenciar sunt clasificate în două mari categorii: *prima* include valorile general-morale, cum ar fi: morala religioasă tradițională, tradițiile spiritualității populare, morala socială, deontologia penitenciară, tezaurul spiritual-moral privind viața, sănătatea, suferința, dragostea, credința, speranța, încrederea, demnitatea, securitatea etc., și alte valori menționate în operele marilor savanți umaniști, teologi, scriitori,

sociologi, psihologi etc. A doua, reperele spiritual-morale din mediul penitenciar sunt cele contemporane: valori morale exprimate în principiile și imperativele bioeticii, deciziile forurilor și manifestațiilor științifice internaționale și naționale, concepții, postulate filosofico-științifice referitor la perspectivele umanității în general și în mediul penitenciar special.

Se pot evidenția patru grupuri de valori morale: în *primul grup* sunt valorile primare fundamentale (virtuțile morale): credința, dragostea, speranța, încrederea, competența, informația, responsabilitatea, protecția, corectitudinea, decența etc. Aceste valori se evidențiază predominant la toate categoriile de condamnați, indiferent de perioada detenției. *Al doilea grup* constă din valorile – instrument, mijloc de aplicare al consilierului spiritual. *Al treilea grup* de valori cuprinde valorile procedurale sau modulatoare: principiile bioeticii, libertatea, cunoașterea, binele ș.a. Aceste valori țin de categoria celor social-generale adaptate mediului privat de libertate, devenind astfel o categorie axiologică ce condiționează procedural consilierea spirituală eficientă. În *al patrulea grup* se înscriu valorile stringente vitalității habitatului penitenciar general - viața: sensul și perpetuarea ei, dragostea, sănătatea etc. Aceste valori afirmă cu desăvârșire cadrul consilierii spirituale speciale în mediul penitenciar, raportate la asistența socială generală.

Factorul determinant în ierarhizarea valorilor din mediul penitenciar ține nemijlocit de preferințele persoanelor private de libertate. Acest fapt se manifestă nu doar individual sau în celulă, ci și prin diverse exteriorizări interpersonale și interinstituționale: „Întrucât o articulare organizată a existenței presupune, totodată, și un univers organizat al valorilor, conștiința nu respinge ideea de a purcede la o ierarhizare a acestora, numai că ea nu înțelege o astfel de ierarhizare ca fiind nici independentă de cursul existenței, și nici statică sau rigidă” [15, p.78], astfel recunoscându-se o „flexibilitate și niște disponibilități de rearticulare dinamică similară dinamicii existenței” [15, p.78]. Orice persoană implicată în problemele morale se bazează pe conexiuni cauzale. Axiomele etice în acest context „pot fi minimizezate prin reducerea cauzală a unor valori la altele; adică, prin indicarea faptului că unele dintre actele valorizate vor conta oricum ca valoare în calitatea de mijloace pentru scopuri ulterioare” [18, p.48].

În urma cercetărilor realizate în mediul penitenciar, s-a constatat că în vârful piramidei valorice se plasează două valori supreme: viața și sănătatea. O valoare

indispensabil implicată în consilierea spirituală din mediul privat de libertate este sensul vieții.

Procesul consilierii spirituale nu se axează doar pe educație, ci și pe întreținerea spirituală permanentă a deținutului, identificându-i mecanisme și procedee de sensibilitate vitală obiectivate spre factorii determinanți la îmbunătățirea calității vieții, acesta fiind altă valoare, derivată din cea mai superioară, a vieții. Definiția conceptului de „calitate a vieții” oferită de Organizația Mondială a Sănătății o atribuie drept „percepția pe care o are un individ cu privire la existența sa, în contextul cultural și a sistemului de valori în care el trăiește, în relație cu obiectivele, cu așteptările, cu normele și cu preocupările sale” [1, p.85-86]. Intersecția acestei valori cu mediul penitenciar este un indicator ce interesează consilierea spirituală pentru susținerea calității vieții deținutului. În acest context, nu se exclude valoarea de sacralitate a vieții, prevalând în gândirea multor condamnați religioși.

Al treilea subcapitol – **„Perspective ale aplicării unei tactici în consilierea spirituală bazată pe principiile bioeticii în condițiile penitenciarelor din Republica Moldova”** - formulează și sistematizează metodele și instrumentele consilierii spirituale a deținuților.

Pentru elaborarea unei tactici în consilierea spirituală axată pe principiile bioetice este imperativă elaborarea unei strategii care ar conține următoarele componente: *primul* stabilește subiectul (problema, criza) destinat consilierii: imediat după încarcerarea persoanei private de libertate aceasta se confruntă cu diverse probleme specifice mediului carceral. *Al doilea* caracterizează problema sau subiectul înaintat în consiliere, fie în grup sau individual. *Al treilea component* se caracterizează prin determinarea scopului consilierii spirituale. *Al patrulea component* ține de aplicarea metodelor pentru fiecare problemă și scop în parte. *Ultimul component* se fundamentează pe studierea problemelor consilierii spirituale reieșind din diferite condiții și condiționări. O importanță specială o are caracterizarea apariției unor momente în procesul activității de consiliere spirituală în general, și anume: caracterizarea condițiilor curente, a facilităților, dificultăților, soluțiilor propuse și perspectivelor. Tactica ce revine unui consilier spiritual în mediul penitenciar este limitată de posibilități depline, de condițiile detenției impuse de sistem, astfel utilizându-se în cele mai dese cazuri uzul cuvântului și explorându-l în majoritatea metodelor aplicate.

În urma cercetărilor realizate, s-au identificat două categorii de metode în asistența spirituală din mediul penitenciar: metoda bioetică și metoda practică, din care derivă unele metode concrete. Ambele metode se axează pe promovarea valorilor și anihilarea nonvalorilor, astfel constituind un component stringent în funcționalitatea acestora.

Metoda bioetică, axată pe analiza faptului valoric în mediul penitenciar și exprimată prin abordările subiectelor bioetice de către consilierul spiritual, prezintă catalizatorul obiectiv de promovare a diverselor soluții în pluralismul crizelor deja existente mediului. Această metodă devine domeniul primar de transformare a conștiinței condamnatului și a comportamentului lui, orientându-se spre valorile clasice, iar conjunctura mediului penitenciar plasează bioetica în categoria valorilor, astfel explorând diversele opinii etice europene și nu doar, ci și alegând poziția unei etici practice, devenind astfel un fenomen universal, ce nu are contradicții de principiu cu etici ale diverselor culturi și confesiuni. Plasarea metodei bioetice printre tactica cea mai reală de aplicat este dedusă din analiza axiologică a unor subiecte de ordin etic în mediul penitenciar raportate la sistemul valoric general.

A doua categorie de metode ale consilierii spirituale include cele practice: observația, convorbirea, biografia, analiza gradului de religiozitate. Se utilizează diverse instrumente desfășurate în procesul asistenței spirituale, cum ar fi: uzualitatea cuvântului, lectura cărților, meditația, activitățile sportive, metoda biografică, mărturisirea religioasă. Ultima, devenită cea mai solicitată și eficace, deoarece, fiind o descărcare emotivă majoră, asigură cel mai înalt grad de păstrare a confidențialității pentru deținutul religios.

Subiectul consilierii eficiente rămâne un fapt ce urmează a fi implementat și adaptat individual pentru fiecare deținut. Doar instituționalizarea unei consilieri spirituale la nivel național, adaptate celei internaționale și va asigura rezultate pozitive rezonabile în penitenciare.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme importante se regăsește în realizarea potențialului bioetic la interferența cu alte discipline în procesul consilierii spirituale a persoanelor private de libertate, eficientizarea condițiilor spirituale ale condamnaților în perioada detenției. Cu aportul consilierii spirituale se dorește omiterea și minimalizarea crizelor

spiritual-morale create de mediul specific, ce denaturează atât valoarea ființei umane, cât și starea psihosomatică a condamnatului.

Ideile științifice expuse în lucrare reprezintă convingerile cercetării autorului, fiind elaborate de sine stătător și sunt oglindite în 20 de articole științifice, în marea lor majoritate fără coautori, prezentate la 27 foruri științifice internaționale și naționale.

În rezultatul cercetărilor efectuate s-au formulat următoarele concluzii:

1. Analiza celor mai relevante investigații ce pot servi baza unui concept pentru consilierea spirituală a deținuților, care este axat pe reperatele bioetice. Acesta contribuie la dezvoltarea cercetărilor științifice cu scopul de a elabora suportul teoretic al asistenței spirituale, dar și identificarea metodelor și mecanismelor terapeutice și de consiliere eficiente.

2. Sistematizarea unor conexiuni pluridisciplinare în raport cu consilierea spirituală specială bazată nu doar pe formarea multilaterală a asistentului spiritual, dar și prin faptul colaborării cu diverși specialiști, inclusiv angajați ai instituției penitenciare, permite identificarea și soluționarea celor mai acute probleme ale deținutului, totodată, însă, și ceilalți specialiști ai sistemului privat de libertate se informează cu subiectele identificate, metodele aplicate și principiile bioeticii. În cadrul consilierii se aplică cu succes modelele: chestionarea deținuților și angajaților, observația, dialogul confidențial, analiza gradului de religiozitate etc.

3. Modul de viață în mediul privat de libertate trebuie ancorat în menținerea vieții și oferirea unui model ce ar spori calitatea vieții deținutului pe parcursul detenției, factor indispensabil în reeducarea acestuia. Rezultatele obținute în urma cercetării sunt în măsură să contribuie la determinarea rolului special al eticii viului în acest micro-mediul privat de libertate, ce trebuie axat pe promovarea valorilor spiritual-morale.

4. Potențialul bioetic permite extinderea orizontului teoretico-practic al misiunii consilierului spiritual din mediul penitenciar al Republicii Moldova, actualmente limitat doar la explorarea instrumentarului religios, prin aplicarea principiilor bioetice, contribuie nu doar la cultivarea unor trăsături individuale pozitive, la identificarea propriului lui statut, dar și la poziționarea corectă în diverse dileme morale, frecvent întâlnite în mediul penitenciar. Reperatele bioetice aplicate în instituțiile penitenciare și, în baza acestora, se stabilesc relații eficiente deținut-angajat. În procesul soluționării diverselor probleme habituale

din mediul penitenciar se valorifică postulatele de bază ale bioeticii, ce permite consilierului spiritual aplicarea soluțiilor eficiente.

5. Consilierea spirituală axată pe principiile bioetice cuprinde comportamentul, atitudinea, emoția, sentimentul și valorile de care asistentul se orientează în realizarea propriei experiențe la procesul asistării spirituale a deținutului. Fiind experimentate diverse metode, cu specific diferit, raportate la grupurile de condamnați, devine oportună poziționarea teoretico-metodologică a conceptului de consiliere spirituală bazat pe principiile bioetice.

6. Mediul penitenciar este unul special, iar caracterizarea tuturor activităților terapeutice de recuperare morală și somatică a deținuților trebuie abordată nu doar prin prisma reperelor bioetice, ci și analizată, adaptată la axiologia eticii viului și la cultura socială existentă. Componentele teoretice ale procesului de consiliere spirituală - conceptualizarea, metodologia implementării, axiologia etc., sporesc eficacitatea asistenței spirituale, prin raportarea la reperele bioetice, deoarece este cert prezentă starea de vulnerabilitate a tuturor deținuților. Astfel se menține echilibrul spiritual-somatic, plasarea valorii vieții drept una centrală, diminuarea maladiilor specifice detenției etc.

7. Deosebit de oportună se dovedește a fi apelarea la postulatele bioetice în delimitarea subiectelor habituale din mediul penitenciar, deoarece consilierea spirituală nu poate fi eficientă în soluționarea tuturor problemelor cu care se confruntă deținutul pe parcursul detenției. Printr-o configurare reușită a dificultăților existente se va contribui nu doar la soluționarea lor, ci și la identificarea factorilor declanșatori ai acestora. Problema suicidului, a automutilării, a agresiunii, a violențelor etc. caracterizează habitatul privat de libertate al Republicii Moldova.

În baza concluziilor conturate pentru atingerea scopului și obiectivelor propuse, se înaintează următoarele *recomandări*:

1. A propune Administrației Naționale a Penitenciarelor din Republica Moldova formarea unei comisii pentru crearea/elaborarea unei strategii de implementare a consilierii spirituale în mediul privat de libertate, axate pe un concept interdisciplinar, eficient, având drept suport potențialul teoretico-aplicativ al bioeticii;

2. Ținând cont de faptul că în Republica Moldova la moment nu există niciun centru de pregătire profesională a consilierilor spirituali pentru mediul penitenciar, se recomandă Ministerului Justiției al Republicii Moldova

organizarea unor cursuri de perfecționare a consilierilor spirituali cu activitate în respectivele instituții. În general, toți angajații mediului penitenciar, pe lângă o pregătire profesională specială, necesită și o instruire în domeniul bioeticii, raportată la principiile bioetice și adaptarea la acestea a codului deontologic al angajatului în mediul penitenciar.

3. În privința eficientizării aplicării conceputului teoretico-practic al consilierii spirituale speciale, este binevenită organizarea forurilor științifice naționale și internaționale, unde să se dezbată diversele aspecte ale acesteia, conexiunea cu diverse domenii, stabilind relații instituționale și interdepartamentale în scopul ridicării calității vieții în mediul penitenciar.

4. A recomanda Ministerului Justiției Republicii Moldova, în special Administrației Naționale a Penitenciarelor, utilizarea rezultatelor prezentei investigații pentru optimizarea aplicării politicilor de strategie a educației în mediul carceral (de obicei bazate pe cele europene și americane, unde ponderează în mod strict problemele medicale ale deținuților), pe suportul consilierii spirituale axate pe principii bioetice.

5. Necesită a fi revizuite atât Codul Penal al Republicii Moldova, Codul de Executare al Republicii Moldova privind modul de viață în penitenciare, cât și normele ce reglementează aspecte ale asistenței medicale de acest mediu, respectându-se cu strictețe prevederile bioeticii.

6. A propune diverselor instituții cu implicarea societății civile organizarea unor proiecte comune (conferințe, trening-uri etc.) cu diferite confesii religioase pe diverse subiecte stringente habitatului privat de libertate, inclusiv participarea în mass-media, fapt care ar micșora stigmatizarea condamnaților în timpul post-detenție.

BIBLIOGRAFIE

1. ALUAȘ, M. Conceptul de „calitate a vieții” și relevanța acestuia în dezbateră bioetică actuală. În: *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Bioethica*. Cluj-Napoca, 2011, nr. 2, pp. 83-92. ISSN 2247-0441.

2. ARISTOTEL. *Etica nicomahică*. București: Ed. IRI, 1998. 393 p. ISBN 973-98377-4-3.

3. BODERSON, U. *Prisons in Prison Societies*. Transaction Publishers. New Jersey: Edit. New Brunswick, 1989. 380 p. ISBN 978-1412842358.

4. BONTIȘ, E., ROȘEANU, G., DINDELEGAN, C-M., SECUI, M.-L. *Psihologie generală*. Oradea: Edit. Universității din Oradea, 2006. 458 p. ISBN 9789737591258.

5. BORDEIANU, D. *Mărturisiri din mlaștina disperării*. București: Ed. SCARA, 2001. 415 p. ISBN 973-9955-6-x.

6. CUHNA, T., GARRAFA, V. Vulnerability: A Key Principle for Global Bioethics? In: *Cambridge Quarterly of Healthcare Ethics*. 2016. vol. 25, pp. 197-208. ISSN 1469-2174.

7. ELSTER, J. *Comportamentul social: fundamentele explicației în științele sociale*. București: Ed. ALL, 2013, 447 p. ISBN 978-606-587-068-0.

8. GOFFMAN, E. *Aziluri. Eseuri despre situația socială a pacienților psihiatrici și a altor categorii de persoane instituționalizate*. Iași: Ed. Polirom, 2004. 336 p. ISBN 973-681-427-0.

9. HAȚEGAN, V. Consilierea filosofică și bioetică, legături interdisciplinare. În: *Revista de Filozofie*[online]. 2018, vol. 5, pp. 449-459. ISSN: 0034-8260. [citat 16.03.2020]. Disponibil: <http://www.institutuldefilosofie.ro/files/downloads/Revista%20de%20filosofie/2018/Rev.%20filos.,%20LXV,%205,%202018/VASILE%20PETRU%20HATEGAN,%20Consilierea%20filosofica%20si%20bioetica,%20legaturi%20interdisciplinare.pdf>.

10. JAMEISON, R., GROUNDS, A. Release and adjustment: perspectives from studies of wrongly convicted and politically-motivated prisoners. În: *The Effect of Imprisonment*. Coord. A. Liebling, S. Maruna. Collumpton: Ed. Willam Publishing, 2005, pp.33-63. ISBN 978-1843922179.

11. KRAIOPOULOS, S. *Taina suferinței*. București: Ed. Bizantină, 2007. 320 p. ISBN 978-973-9492-89-8.

12. MACKLIN, R. Bioethic, vulnerability, and protection. In: *Bioethics*. 2003, vol. 17, pp. 472-486. ISSN 1467-8519.

13. MILL, J.S.. *Utilitarismul*. București: Ed. All, 2014. 118 p. ISBN 978-606-587-185-4.

14. MLADIN, N., BUCOVSCI, O., PAVEL, C., ZĂGREANU, I. *Teologia Morală ortodoxă pentru facultățile de teologie*. Vol. I. Alba Iulia: Ed. Reîntregirea, 2003. 480 p. ISBN 973-8252-25-3.

15. MOUTSOPOULOS, E. Valorile. *Obiectivitatea intenționalității conștiinței. Spre o fenomenologie a valorilor*. București: Ed. OMONIA, 2005. 119 p. ISBN 973-8319-2-X.

16. MUREȘAN, V. *Etica lui Aristotel*. București: Ed. Universității din București, 2011. 151 p. ISBN: 978-973-737-928-3.

17. POPESCU, L. Suferința între practica medicală și actul moral. În: *Sănătatea, Medicina și Bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare. Materialele Conferinței Științifice Internaționale*, 16-17 noiembrie 2018. Red. resp. V. Ojovanu. Chișinău: Print-Caro, 2018, pp. 27-37. ISBN 978-9975-82-119-3.

18. QUINE, W. N. Despre natura valorilor morale. În: *Axiologie și moralitate*. Editor V. Mureșan. București: Edit. Punct, 2001, pp. 41-50. ISBN 973-99870-2-8.

19. STĂNILOAE, D. *Teologia Dogmatică Ortodoxă*. Vol. I. București: Ed. Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, 2010. 528 p. ISBN 978-973-6161-47-6.

20. SYKES, G.M. *The Society of captives. A study of maxim un security prison*. New York: Ed. Princeton University Press, 2007. 200 p. ISBN 9780691130644.

21. ȚÎRDEA, T.N. *Bioetica: Curs de bază*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic „Medicina”, 2017. 331 p. ISBN 978-9975-56-399-4.

22. ȚÎRDEA, T.N. Filosofia contemporană – filosofie a supraviețuirii. În: *Filosofie, Medicină, Ecologie: probleme de existență și de supraviețuire ale omului*. Materialele Conferinței a IV-a științifice internaționale, 7-8 aprilie 1999. Red. șt. T.N. Țîrdea. Chișinău: CEP „Medicina”, 1999, pp. 5-8. Fără ISBN.

23. ПОТТЕР, В.Р. *Биоэтика: мост в будущее*. Под ред. С.В. Вековшиной, В.Л. Кулиниченко. Киев: Видавець Вадим Карпенко, 2002. 216 с. ISBN 966-7833-20-8.

LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE PUBLICATE LA TEMA TEZEI

Capitol în monografia internațională publicat peste hotare:

1. БАНАРЬ, И. П., ОЖОВАНУ, В. И., КОЖОКАРУ, В. П. Уязвимость палиативного пациента в контексте пандемии COVID-19. Биоэтический подход. В: *Здоров'я, Медицина та Філософія: стратегії виживання в умовах ковідної реальності*. Монографія. За наук. ред. С. В. Пустовіт, Н. М. Бугайової, Л. А. Палей. Київ: Українська асоціація з біоетики, 2022, с. 72-81. ISBN 5-7715-0746-9.

Articole în reviste științifice internaționale și naționale, categoria B și C:

2. COJOCARU, V. Bioethic premisses in spiritual advice of prisoners with suicidal attempts. În: *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Bioethica*. Cluj-Napoca, România, 2018, nr. 1-2, pp. 71-78. ISSN 2247-0441.

3. COJOCARU, V. Consilierea spirituală a deținuților în îngrijire paliativă: studiu bioetic/Spiritual counseling of detainees in palliative care: bioethical study. În: *Moldovan Journal of Health Sciences*. Chișinău, 2019, nr. 21(4), pp. 53-60. ISSN 2345-1467.

4. COJOCARU, V., BUJAC, I. Repere bioetice și spirituale în tratamentul chirurgical al deținuților. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*. Chișinău, 2019, nr. 3(181), pp. 228-232. ISSN 1857-2294.

Articole în culegeri științifice internaționale și naționale

5. COJOCARU, V., OJOVANU, V., BANARI, I. Basic aspects of manifestation of vulnerability in penitentiary medicine. В: *Сахаровские чтения 2020 года: экологические проблемы XXI века; Sakharov Readings 2020: environmental problems of the XXI century. Материалы 20-й международной научной конференции, 21-22 мая 2020 года*. Под ред. С.А. Маскевича и др. МГЭИ им. А.Д. Сахарова БГУ. Минск, 2020, с. 68-71. ISBN 978-985-880-054-3-3. doi.org/10.46646/SAKH-2020-1-68-7.

6. COJOCARU, V. The involment of bioethics principles in the spiritual counseling of detainees, whosimulatescertain diseases. В: *Сахаровские чтения 2019 года: экологические проблемы XXI века; Sakharov Readings 2019: environmental problems of the XXI century. Материалы 19-й международной научной конференции, 23-24 мая 2019 года*. Под ред. С.А. Маскевича, и др. МГЭИ им. А.Д. Сахарова БГУ. Минск, 2019, с. 439-442. ISBN 978-985-7224-34-0.

7. COJOCARU, V. Consilierea deținuților drept abordare interdisciplinară. În: *Incursiuni antropologice / Antropological Incursion. Lucrările conferinței „Istorie, spiritualitate, cultură: dialog și interactivitate”*, 11-12 aprilie 2019. Galați: University Press, România, 2019, pp. 167-177. ISBN 978-606-696-164-6.

8. COJOCARU, V. Suferința – stare de vulnerabilitate a pacientului încarcerat. În: *Sănătatea, Medicina și Bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare. Materialele conferinței științifice internaționale*, Ediția a V-a, 7-8 oct. 2022. Red. resp.: V.Ojovanu. Chișinău: Edit. Print Caro, 2022, pp. 127-134-90. ISBN 978-9975-165-12-9.

9. COJOCARU, V. Vulnerabilitatea deținuților și respectarea principiilor bioetice: demnității umane și autonomiei. În: *Filosofia și perspectiva umană: Materialele conferinței științifice consacrate Zilei Mondiale a Filosofiei*, 18 nov. 2021. Chișinău: Institutul de Istorie, 2022, pp. 154-160. ISBN 978-9975-3334-6-7.

10. COJOCARU, V. Aspecte bioetice ale consilierii spirituale a condamnaților. În: *Bioetica: teorii, instrumente, utilitate*. Coord. V. Ojovanu, M. Leabu. Chișinău; București; Cluj-Napoca: S.n., 2021, pp. 203-215. ISBN 978-9975-56-937-8.

11. COJOCARU, V. Specificul paliatției în penitenciare. În: *Cercetarea, dezvoltarea și inovarea din perspectiva eticii globale. Materialele conferinței științifice internaționale*, 16 apr. 2021. UTM Red. resp.: E. Lozovanu. Chișinău: Tehnica-UTM, 2021, pp. 93-98. ISBN 978-9975-45-703-3.

12. COJOCARU, V. Aspecte bioetice privind securitatea și deținului. În: *Sănătatea, Medicina și Bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare. Materialele conferinței științifice internaționale*, 29-30 oct. 2021. USMF Red. resp. și coord. V. Ojovanu. Chișinău: Edit. Print-Caro, 2021, pp. 93-98. ISBN 978-9975-56-935-4.

13. COJOCARU, V. Aspecte bioetice și practice ale consilierii spirituale a deținuților bolnavi. În: *Sănătatea, Medicina și Bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare. Materialele conferinței științifice internaționale*, 06-07 nov. 2020. USMF Red. resp. și coord. V. Ojovanu. Chișinău: CEP Medicina, 2020, pp. 104-111. ISBN 978-9975-56-805-0.

14. COJOCARU, V. Realizarea potențialului bioetic în constituirea unei strategii eficiente a perfecționării spirituale la condamnații cu tentativă de suicid.

În: *Sănătatea, Medicina și Bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare. Materialele conferinței științifice internaționale*, 16-17 nov. 2018. Red. resp. și coord.: V. Ojovanu. USMF Chișinău: CEP *Medicina*, 2018, pp. 83-90. ISBN 978-9975-82-119-3.

15. OJOVANU, V., **COJOCARU, V.** Aspectul axiologic al consilierii spirituale a deținuților. În: *Strategia supraviețuirii din perspectiva bioeticii, antropologiei, filosofiei și medicinei. Materialele conferinței a 25-a științifice internaționale. Culegere de articole științifice*. Red. resp. T.N.Țîrdea. USMF Chișinău: CEP „Medicina”, 2019, vol. 25, pp. 27-30. ISBN 978-9975-56-682-7.

16. COJOCARU, V. Valoarea cuvântului în consilierea spirituală creștină a deținuților. În: *Filosofia și perspectiva umană: Materialele conferinței științifice consacrate Zilei Mondiale a Filosofiei*, 16 noiembrie 2017. AȘM Chișinău: USDC, 2018, pp. 94-98. ISBN 978-9975-933-99-5.

17. OJOVANU, V., **COJOCARU, V.** Consilierea spirituală a deținuților din perspectivă bioetică. În: *Filosofia și perspectiva umană: Materialele conferinței științifice consacrate Zilei Mondiale a Filosofiei*. Ed. a XII-a., 20 Noiembrie 2014. AȘM Chișinău: UnAȘM, 2015, pp. 68-73. ISBN 978-9975-3036-7-5.

Teze în culegeri științifice

18. **COJOCARU, V.**, OJOVANU, V., BANARI, I. The problem of abortions in the penitentiary and their avoidance through spiritual counseling. В: *IX Національний Конгрес з Біоетики*. 15-16 квітня 2021. Київ, 2021, с. 5-6. ISBN – în lucru.

19. COJOCARU, V. Applying the concept „quality of life” in the spiritual counseling of juvenile detainees as a current topic of bioethics. В: *VII Національний Конгрес з Біоетики*. 30 вересня – 2 жовтня 2019. Київ, 2019, с. 21-22. ISBN – în lucru

20. COJOCARU, V. Bioethic guidelines in spiritual counseling of sick detainees. В: *Сахаровские чтения 2016 года: экологические проблемы XXI века: Материалы 16-й международной научной конференции*, 19-20 мая 2016 г. Под ред. С.А. Маскевича, С.С. Позняка, Н.А. Лысухо, МГЭИ им. А.Д. Сахарова БГУ. Минск, 2016, с. 308-309. ISBN 978-985-7152-07-0

21. OJOVANU, V., **COJOCARU, V.** Realizarea principiilor bioetice în condițiile subculturii de penitenciar. În: *Identitate și valori culturale în context European*. Conferințele București – Chișinău, ediția a 2-a, 4 iunie 2021.

Rezumatele comunicărilor. Editori: Aurel Zanoci, Dumitru Dodul. USM. Chișinău: CEP USM, 2021, p. 20. ISBN 978-9975-152-11-2.

22. COJOCARU, V. Abordarea securității deținuților în cadrul consilierii spirituale. Optică bioetică. În: *Spațiul European de securitate: provocări, oportunități, perspective de integrare. Rezumatele Conferinței științifico-practică internațională*, 11 octombrie 2019. Chișinău, 2019, p. 47.

23. OJOVANU, V., **COJOCARU, V.** Subiecte bioetice în cadrul consilierii spirituale a deținuților. În: *Pluralismul cultural în lumea post-modernă: sfera publică, religie, etică socială: Colocviul internațional de antropologie*, 22-23 sept. 2016. Chișinău: CEP USM, 2016, pp. 36-37. ISBN 978-9975-71-827-1.

24. COJOCARU, V. Repere bioetice în consilierea spirituală a deținuților juvenili. În: *Actualități în promovarea principiilor bioetice în Republica Moldova. Materiale ale seminarului științific național. Ediția a 2-a*, 17 decembrie 2018. Coord. V.Ojovanu. USMF Chișinău: CEP Medicina, 2019, pp.13-15. ISBN 978-9975-82-126-1.

25. COJOCARU, V. Implicări ale reperelor bioetice în consilierea spirituală a condamnaților pe viață. În: *Actualități în promovarea principiilor bioetice în Republica Moldova. Materiale ale seminarului științific național*. 14 decembrie 2017. Coord. V.Ojovanu. USMF Chișinău: CEP Medicina, 2018, pp. 24-25. ISBN 978-9975-82-092-9.

26. COJOCARU, V. Facilitarea tratamentului neurologic la deținuți prin implicarea consilierii spirituale. În: *Culegere de rezumate științifice ale studenților, rezidenților și tinerilor cercetători*. Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Chișinău: CEP Medicina, 2018, p. 46. ISBN 978-9975-82-103-2.

27. **COJOCARU, V.**, BUJAC, I. Tratamentul chirurgical și consilierea spirituală a deținuților: perspective metodico-bioetice. În: *Culegere de rezumate științifice ale studenților, rezidenților și tinerilor cercetători*. Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Chișinău: CEP Medicina, 2016, p. 25. ISBN 978-9975-82-029-5.

28. COJOCARU, V. Perspective bioetice în consilierea spirituală a deținuților. În: *Culegere de rezumate științifice ale studenților, rezidenților și tinerilor cercetători*. Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Chișinău: CEP Medicina, 2015, p. 249. ISBN 978-9975-82-002-8.

29. COJOCARU, V. Actualitatea consilierii spirituale în societatea postmodernistă. În: *Conferința științifică anuală a colaboratorilor și studenților*. Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Chișinău: CEP *Medicina*, 2014, p. 229. ISBN 978- 9975-118-61-3.

ADNOTARE

COJOCARU Viorel, „Specificul reperelor bioetice în consilierea spirituală a deținuților: analiză teoretico-practică”, teză de doctor în filosofie, specialitatea 632.01-Etică și bioetică, Chișinău, 2022

Structura tezei: introducere, 3 compartimente, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 270 titluri, 6 anexe, 166 pagini de text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 29 de lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: bioetică, consiliere spirituală, vulnerabilitate, valoare, deținut, penitenciar, asistent spiritual, spiritualitate.

Scopul tezei constă în configurarea și implementarea conceptului de consiliere spirituală a deținuților prin valorificarea potențialului bioetic.

Obiectivele lucrării: identificarea interferențelor dintre bioetică și alte domenii privind aportul cercetărilor interdisciplinare în consilierea spirituală; relevarea conceptelor bioetice referitor la consilierea spirituală; determinarea rolului special al bioeticii în analiza modului de viață în penitenciar; fundamentarea principiilor bioetice la consilierea spirituală în condiții de detenție; evidențierea aspectelor bioeticii sociale în procesul consilierii spirituale; elucidarea componentelor teoretico-practice în procesul consilierii deținuților; delimitarea principalelor probleme ale implementării postulatelor bioetice în consilierea spirituală.

Noutatea lucrării în cauză rezidă în aceea că, deși iau în discuție aspecte care, într-un fel sau altul, și-au găsit reflectare în literatura de specialitate, totuși se impune prin promovarea unei viziuni inovatoare, de ansamblu, globale și interdisciplinare atât asupra conceptului de consiliere spirituală a deținuților prin valorificarea potențialului bioetic, cât și a noțiunilor de „asistență spirituală” și „principii bioetice ale consilierii spirituale”, care sunt abordate insuficient în literatura de specialitate. S-a efectuat pentru prima dată o analiză teoretică în domeniul configurării suportului etico-practic în procesul consilierii spirituale și în sistemele de implementare a acestora în Republica Moldova. Astfel, lucrarea reprezintă una din primele cercetări științifice complexe consacrată cercetării etico-practice în procesul consilierii spiritual-practice a deținuților în condițiile penitenciarelor autohtone. Totodată, pentru prima dată studiul a fost efectuat din perspectiva aplicării unei tactici concrete în consilierea spirituală bazată pe principiile bioetice în condițiile penitenciarelor din țară. În scopul eficientizării asistenței spirituale în condițiile existențiale specifice de penitenciar, s-a prezentat o clasificare a valorilor morale în implementarea asistenței spirituale în mediul privat de libertate.

Originalitatea cercetării constă în conceperea/formularea inedită și prezentarea în funcție de fapt original al indicațiilor metodologice a bioeticii sociale, a procesului de bioetizare, de evaluare bioetică și de adaptare a deținuților la un habitat general corespunzător cerințelor în vigoare, dar și menținerea calitativă a stării psihosomateice în particular.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme importante se regăsește în realizarea potențialului bioetic la interferența cu alte discipline în procesul consilierii spirituale a persoanelor private de libertate, eficientizarea condițiilor spirituale ale condamnaților în perioada detenției. Cu aportul consilierii spirituale se dorește omiterea și minimalizarea crizelor spiritual-morale create de mediul specific, ce denaturează atât valoarea ființei umane, cât și starea psihosomatică a condamnatului.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării are un caracter științifico-practic interdisciplinar și cuprinde: elaborarea modalităților de optimizare al climatului spiritual specific condiției umane din penitenciar; desemnarea unor posibile perspective în modul de viață post-penitenciar; argumentarea necesității de elaborare a unui îndrumar pentru consilierii spirituale în instituțiile penitenciare; indicarea utilității unui cadru normativ privind educarea și socializarea deținuților. Prin rezultatele obținute se va accentua rolul bioeticii sociale și celei medicale, promovarea unor concepte de esență formativă în zonele de interes ale diverselor instituții de stat, religioase, culturale ș.a.

Implimentarea rezultatelor științifice s-a produs prin intermediul proiectelor științifice în cadrul programelor instituționale și de stat, la foruri științifice naționale și internaționale, și prin organizarea unor traininguri, seminare practice cu specialiști antrenați în activitatea instituțiilor penitenciare.

РЕЗЮМЕ

КОЖОКАРУ Виорел, „Специфика биоэтических ориентиров в духовном консультировании осужденных: теоретико-практический анализ”. Кандидатская диссертация по специальности 632.01-Этика и биоэтика, Кишинэу, 2022.

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография включает 270 названий, 6 приложений, основной текст составляет 165 страниц. Результаты исследования представлены в 29 публикациях.

Область исследования: философские науки, этика, биоэтика.

Ключевые слова: биоэтика, духовное консультирование, уязвимость, ценность, заключенный, пенитенциарное учреждение, духовный советник, духовность.

Цель исследования: конфигурация и внедрение концепции духовного консультирования заключенных, основываясь на биоэтическом потенциале.

Для достижения цели были выдвинуты следующие **задачи:** выявление интерференций между биоэтикой и другими областями наук относительно вклада междисциплинарных исследований в духовное консультирование; раскрытие биоэтических концепций относительно духовного консультирования; обоснование биоэтических принципов духовного консультирования в условиях лишения свободы; выделение аспектов социальной биоэтики в процессе духовного консультирования; прояснение теоретико-практических составляющих/компонентов в процессе консультирования осужденных; разграничение основных проблем реализации и претворение в духовном консультировании биоэтических постулатов.

Новизна рассматриваемой работы заключается в том, что, хотя и обсуждались аспекты, так или иначе получившие отражение в специальной литературе, тем не менее она навязана продвижением новаторского, общего, глобального и междисциплинарного видения относительно концепции духовного консультирования заключенных путем освоения биоэтического потенциала, а также понятия «духовная помощь» и «биоэтические принципы духовного консультирования», недостаточно освещенных в специальной литературе. Впервые проведен теоретический анализ в области настройки этико-практической поддержки в процессе духовного консультирования и имплементированные в системах Республике Молдова. Таким образом, работа представляет собой одно из первых комплексных научных исследований, посвященных этико-практическим исследованиям в процессе духовно-практического консультирования осужденных в условиях местных пенитенциарных учреждений. Впервые проведено исследование с позиции применения конкретной тактики духовного консультирования, основанной на биоэтических принципах, в условиях пенитенциарных учреждений страны. В целях повышения эффективности духовной помощи в конкретных бытийных условиях пенитенциарного учреждения представлена классификация нравственных ценностей, которая приложилось в осуществлении духовной помощи в тюремной среде.

Научная оригинальность результатов исследования заключается в формулировке и изложении по исходному факту методологических указаний социальной биоэтики, процесса биоэтизации, биоэтической оценки и адаптации заключенных к общей среде обитания, соответствующих действующим требованиям, а также качественного содержания психосоматического состояния в частности.

Полученные результаты, способствующие решению проблемы, заключаются в реализации биоэтического потенциала в интерференции с другими дисциплинами в процессе духовного консультирования лиц, лишенных свободы, улучшение условий духовного содержания осужденных. С помощью духовного консультирования преследуется предотвращение и минимизирование духовно-нравственного кризиса, создаваемые конкретной средой, искажающие как ценность человека, так и психосоматическое состояние осужденного.

Теоретическая значимость и прикладное значение диссертации носят междисциплинарный научно-практический характер и включают в себя: разработку возможностей оптимизации духовного климата, характерного для условий содержания человека в исправительном учреждении; обозначение возможных перспектив постепенного образа жизни; аргументируя необходимость разработки руководства для духовных консультантов в тюрьмах; обоснование необходимости нормативной базы для образования и социализации заключенных. Полученные результаты позволят подчеркнуть роль социальной и медицинской биоэтики, продвижения концепций формообразующей сущности в сферы интересов различных государственных институтов, религиозных, культурных и т. д.

Внедрение научных результатов осуществлялось через научные проекты в рамках ведомственных и государственных программ, на национальных и международных научных форумах, а также путем организации тренингов, практических семинаров со специалистами, прошедшими обучение в сфере деятельности пенитенциарных учреждений.

ANNOTATION

COJOCARU Viorel, „The specificity of bioethical landmarks in the spiritual counseling of detainees: theoretical-practical analysis”, doctoral thesis in philosophy, specialty 632.01-Ethics and bioethics, Chisinau, 2022

Thesis structure: introduction, 3 compartments, general conclusions and recommendations, bibliography of 270 titles, 6 annexes, 165 pages of basic text. The results are published in 29 scientific papers.

Keywords: bioethics, spiritual counseling, vulnerability, value, detainee, penitentiary, spiritual assistant, spirituality.

The thesis aims to configure and implement the concept of spiritual counselling of detainees by capitalizing on the bioethical potential.

To achieve the goal, the following objectives were proposed:

- identifying the interferences between bioethics and other fields regarding the contribution of interdisciplinary research in spiritual counselling;
- revealing bioethical concepts regarding spiritual counselling;
- determining the unique role of bioethics in the analysis of the way of life in the penitentiary;
- the foundation of bioethical principles in spiritual counseling in conditions of detention;
- highlighting the aspects of social bioethics in the process of spiritual counselling;
- the elucidation of the theoretical-practical components in the process of counselling detainees;
- defining the main problems of implementation of bioethical postulates in spiritual counselling.

The novelty of the work in question resides in the fact that, although I discuss aspects that, in one way or another, have been reflected in the specialized literature, it is nevertheless imposed by promoting an innovative, overall, global and interdisciplinary vision both on the concept of spiritual counselling of detainees by capitalizing on the bioethical potential, as well as the notions of "spiritual assistance" and "bioethical principles of spiritual counselling", which are insufficiently addressed in the specialized literature.

A theoretical analysis was carried out for the first time in the Republic of Moldova in the field of configuring ethical-practical support in the process of spiritual counselling and its implementation systems. Thus, the work represents one of the first complex scientific research devoted to ethical-practical research in the spiritual-practical counselling of detainees under the conditions of local penitentiaries. At the same time, for the first time, the study was conducted from the perspective of applying a concrete tactic in spiritual counselling based on bioethical principles in the conditions of the country's penitentiaries. To make spiritual assistance more efficient in the specific existential needs of the penitentiary, a classification of moral values in the implementation of spiritual assistance in the prison environment was presented.

The originality of the research consists in the novel conception/formulation and factual presentation of the methodological indications of social bioethics, the process of bioethics, bioethical evaluation and adaptation of detainees to a general habitat corresponding to the requirements in force, but also the qualitative maintenance of the psychosomatic state in particular.

The obtained results that contribute to the solution of a problem can be found in the realization of the bioethical potential in the interference with other disciplines in the process of spiritual counselling of persons deprived of liberty, and the efficiency of the spiritual conditions of the convicts during the detention period. With the contribution of spiritual counselling, it is desired to omit and minimize the spiritual-moral crises created by the specific environment, which distort both the value of the human being and the psychosomatic state of the convict.

The implementation of the scientific results took place through scientific projects within the institutional and state programs, at national and international scientific forums, and by organizing training, and practical seminars with specialists trained in the activity of penitentiary institutions.

INSTITUTUL DE ISTORIE

COJOCARU Viorel

**SPECIFICUL REPERELOR BIOETICE
ÎN CONSILIEREA SPIRITUALĂ A DEȚINUȚILOR:
ANALIZĂ TEORETICO-PRACTICĂ**

Specialitatea științifică - 632.01 Etică și bioetică

Rezumatul tezei de doctor în filosofie

Aprobat spre tipar: 05.10.2022

Hârtie ofset. Tipar digital

Coli de tipar: 2,5

Formatul hârtiei : A4

Tiraj: 50 ex.

Comanda nr.80

Tipografia PRINT-CARO,
mun. Chișinău, str. Columna 170
tel.: 022-85-33-86